

Forskrift om nasjonal retningslinje for sykepleierutdanning

Fastsatt av Kunnskapsdepartementet 15.03.2019 med hjemmel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) § 3-2 andre ledd.

Kapittel 1 Virkeområde og formål

§ 1 Virkeområde og formål

Forskriften gjelder for universiteter og høyskoler som gir sykepleierutdanning, og som er akkreditert etter lov om universiteter og høyskoler § 1-2 og § 3-1.

Forskriften gjelder for 3-årig bachelorgrad i sykepleie.

Forskriften skal sikre et nasjonalt likeverdig faglig nivå, slik at kandidatene som uteksamineres, har en felles sluttkompetanse, uavhengig av utdanningsinstitusjon.

§ 2 Formål med utdanningen

Sykepleierutdanningen skal kvalifisere kandidater til å utøve sykepleie for å ivareta menneskets grunnleggende behov, fremme helse, forebygge og behandle sykdom, lindre lidelse og sikre en verdig død. Grunnlaget for omsorgsfull og faglig forsvarlig sykepleie er oppdatert kunnskap, skikkethet og respekt for menneskers autonomi og medbestemmelse.

Utdanningen skal sikre at kandidaten kan utøve sykepleie til pasienter med komplekse og sammensatte sykdomsbilder. Kandidaten skal kunne ta ansvar for og gjøre selvstendige, systematiske kliniske vurderinger, prioriteringer og beslutninger, samt kritisk vurdere effekten av sykepleie og behandling. Utdanningen skal bidra til at kandidaten utvikler gode ferdigheter i kommunikasjon, veiledning og samhandling. Kompetanse i kvalitets- og forbedringsarbeid skal bidra til å redusere uønskede hendelser og variasjon, samt sikre pasient- og brukermedvirkning. Kandidaten skal kunne utøve sykepleie til mennesker i alle aldre i et individ-, gruppe- og samfunnsperspektiv.

Utdanningen skal også sikre kompetanse og holdninger som danner grunnlag for likeverdige tjenestetilbud for alle grupper i samfunnet, deriblant samers status som urfolk og deres rettigheter til språklige og kulturelt tilrettelagte tjenester.

Sykepleierutdanningen skal være praksisnær, profesjonsrettet og forskningsbasert, og skal møte samfunnets krav om likeverdige og kunnskapsbaserte tjenester. Etter endt utdanning skal kandidaten kunne bidra til en bærekraftig utvikling av helsetjenesten i takt med demografiske og teknologiske endringer.

Utdanningen skal være i samsvar med direktiv 2005/36/EF om godkjenninger av yrkeskvalifikasjoner, med senere endringer herunder direktiv 2013/55/EU.

§ 3 Kompetanseområder

Sykepleierutdanningen skal gi læringsutbytte i tråd med kravene i kapittel 2 til 7 under følgende kompetanseområder:

- Helse, sykdom og sykepleie
- Sykepleierprofesjonen, etikk, kommunikasjon og samhandling
- Vitenskapsteori og forskningsmetode
- Faglig ledelse, kvalitet og pasientsikkerhet
- Tjenesteutvikling og innovasjon
- Teknologi og digital kompetanse

Læringsutbyttebeskrivelsene i § 4 k, § 5 b, d og f, § 6 d, f og g, § 7 f og g, § 8 a - c, § 11 a, § 12 c, § 13 d, § 14 a - c, § 15 d og e, § 16 a, § 18 b, § 19 a og § 21 a er basert på forskrift 6.

september 2017 nr. 1353 om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger § 2, og tilpasset utdanningen.

Kapittel 2 Læringsutbytte for kompetanseområdet helse, sykdom og sykepleie

§ 4 Helse, sykdom og sykepleie - Kunnskap

Kandidaten

- a) har bred kunnskap om menneskets grunnleggende behov
- b) har bred kunnskap om sykepleierens helsefremmende, forebyggende, behandlende, rehabiliterende og lindrende funksjon, inkludert kunnskap om palliasjon
- c) har bred kunnskap om menneskekroppens anatomi og fysiologi
- d) har bred kunnskap om de vanligste symptomer, sykdommer, sykdomsforløp og behandling
- e) har bred kunnskap om smittestoffer, smitterisiko og infeksjonsforebyggende tiltak
- f) har bred kunnskap om aldringsprosessen og Eldres særegne behov
- g) har bred kunnskap om psykisk helse og de vanligste psykiske lidelsene og sykdommene
- h) har bred kunnskap om farmakologi relatert til sykepleierens funksjons- og ansvarsområde
- i) har kunnskap om biokjemi, mikrobiologi, antibiotikabruk og resistensutvikling
- j) har kunnskap om rus og avhengighet
- k) har kunnskap om barn og unges normale utvikling og særegne behov, inkludert kunnskap om medvirkning og rettigheter

§ 5 Helse, sykdom og sykepleie - Ferdigheter

Kandidaten

- a) kan anvende faglig kunnskap om helse og sykdom for å systematisk observere, vurdere, beslutte, iverksette og dokumentere hensiktsmessige sykepleietiltak, samt evaluere effekten av disse og justere ved behov
- b) kan anvende faglig kunnskap for å initiere og bidra til tverrfaglig, tverrprofesjonell og tverrsektoriell samhandling for å sikre et koordinert, helhetlig og sammenhengende behandlingsforløp på tvers av virksomheter og nivåer
- c) kan anvende kunnskap om kulturkompetanse og kulturforståelse i vurdering, planlegging, gjennomføring og evaluering av sykepleie
- d) kan anvende kunnskap om helsefremmende, forebyggende og arbeidsinkluderende tiltak
- e) kan anvende kunnskap for å iverksette tiltak ved subakutte og akutte hendelser, samt utøve hjerte-lungredning med hjertestarter (HHLR)
- f) kan anvende kunnskap om barn og unges behov for behandling og/eller tjenester og kan sikre deres medvirkning og rettigheter
- g) kan anvende kunnskap for å iverksette tiltak som fremmer god psykisk helse
- h) kan vurdere situasjoner som kan utvikle seg truende for pasienter og ansatte, og kan iverksette tiltak for å forebygge slike hendelser
- i) kan beherske relevant medisinsk teknisk utstyr
- j) kan beherske smittevernstiltak for å forhindre spredning av uønskede mikrober

§ 6 Helse, sykdom og sykepleie - Generell kompetanse

Kandidaten

- a) kan planlegge og gjennomføre sykepleie til akutt og kritisk syke, kronisk syke og mennesker med sammensatte og komplekse behov i primær- og spesialisthelsetjenesten. Videre skal kandidaten kunne gjennomføre sykepleie til mennesker i palliativ fase
- b) kan planlegge og gjennomføre forsvarlig legemiddelhåndtering, herunder legemiddelregning, og kvalitetssikre den enkelte pasients legemiddelbruk
- c) kan planlegge og gjennomføre sykepleie til pre- og postoperative pasienter
- d) kan planlegge og gjennomføre selvstendige vurderinger av sykepleiebehovet til mennesker med urfolks- og minoritetsbakgrunn
- e) kjenner til tiltak for å bevare liv og helse ved storulykker og i krise- og katastrofesituasjoner
- f) har innsikt i sammenhengene mellom helse, utdanning, arbeid og levekår, og kan anvende dette i sin tjenesteutøvelse både overfor enkeltpersoner og grupper i samfunnet, for å bidra til god folkehelse og arbeidsinkludering
- g) har innsikt i sosiale og helsemessige problemer inkludert omsorgssvikt, vold, overgrep, rus- og sosioøkonomiske problemer og kan identifisere og følge opp mennesker med slike utfordringer, samt kunne sette inn nødvendige tiltak og/eller behandling, eller henvise videre. Videre kan kandidaten samtale med barn om tema som omsorgssvikt, vold og overgrep

Kapittel 3 Læringsutbytte for kompetanseområdet sykepleierprofesjonen, etikk, kommunikasjon og samhandling

§ 7 Sykepleierprofesjonen, etikk, kommunikasjon og samhandling - Kunnskap

Kandidaten

- a) har bred kunnskap om personsentrert sykepleie
- b) har bred kunnskap om sentrale verdier og begreper i sykepleie
- c) har bred kunnskap om kommunikasjon
- d) har kunnskap om sykepleiens historiske utvikling og dens betydning for profesjons- og tjenesteutøvelse
- e) har kunnskap om relevante undervisnings- og veiledningsmetoder
- f) har kunnskap om inkludering, likestilling og ikke-diskriminering, uavhengig av kjønn, etnisitet, religion og livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og alder, slik at kandidaten bidrar til å sikre likeverdige tjenester for alle grupper i samfunnet
- g) har kunnskap om samenes status som urfolk og om samenes rettigheter, særlig innenfor helse- og sosialfeltet
- h) har kunnskap om hvilken betydning kultur- og språkbakgrunn har for sykdomsforståelse og likeverdige tjenester

§ 8 Sykepleierprofesjonen, etikk, kommunikasjon og samhandling - Ferdigheter

Kandidaten

- a) kan reflektere over og håndtere etiske problemstillinger, samt justere egen praksis i sin tjenesteutøvelse
- b) kan anvende kunnskap om lærings-, mestrings- og endringsprosesser i veiledning og undervisning av pasienter og pårørende, studenter og relevant personell
- c) kan anvende relasjons-, kommunikasjons- og veiledningskompetanse i møte med brukere, pasienter og pårørende

- d) kan anvende kunnskap om utredning, behandling og oppfølging for å understøtte pasientens beslutningsgrunnlag

§ 9 Sykepleierprofesjonen, etikk, kommunikasjon og samhandling - Generell kompetanse

Kandidaten

- a) har innsikt i sykepleiens yrkesetiske retningslinjer
- b) kan planlegge og gjennomføre kommunikasjon og samhandling med pasienter og pårørende basert på respekt, medbestemmelse og integritet
- c) kan planlegge og gjennomføre målrettede samarbeidsprosesser med pasienter, pårørende og andre tjenesteutøvere, og kan forebygge og løse konflikter
- d) kjenner til globale helseutfordringer og sykepleieutøvelse i et internasjonalt perspektiv

Kapittel 4 Læringsutbytte for kompetanseområdet vitenskapsteori og forskningsmetode

§ 10 Vitenskapsteori og forskningsmetode - Kunnskap

Kandidaten

- a) har kunnskap om vitenskapsteori og forskningsmetode
- b) har kunnskap om hvordan man kan oppdatere sin fagkunnskap

§ 11 Vitenskapsteori og forskningsmetode - Ferdigheter

Kandidaten

- a) kan anvende faglig kunnskap og relevante resultater fra forsknings- og utviklingsarbeid i teoretiske og praktiske problemstillinger, og kan treffe begrunnede valg i tråd med kunnskapsbasert praksis

§ 12 Vitenskapsteori og forskningsmetode - Generell kompetanse

Kandidaten

- a) kan planlegge og gjennomføre prosjekter
- b) kan formidle sentralt fagstoff som teorier, problemstillinger og løsninger både skriftlig og muntlig
- c) kan formidle synspunkter og dele erfaringer med andre innenfor fagområdet og gjennom dette bidra til utvikling av god praksis

Kapittel 5 Læringsutbytte for kompetanseområdet faglig ledelse, kvalitet og pasientsikkerhet

§ 13 Faglig ledelse, kvalitet og pasientsikkerhet - Kunnskap

Kandidaten

- a) har kunnskap om ledelse og organisering av helsetjenesten
- b) har kunnskap om kvalitet og pasientsikkerhet innenfor nivåene i helsetjenesten
- c) kjenner til risikofaktorer i helsetjenesten og prinsipper og tiltak for å redusere pasientskader
- d) har kunnskap om helse- og sosialpolitikk, inkludert gjeldende myndighetskrav og tvangsbestemmelser

§ 14 Faglig ledelse, kvalitet og pasientsikkerhet - Ferdigheter

Kandidaten

- a) kan anvende oppdatert kunnskap om helse- og velferdssystemet, lover, regelverk og veiledere i sin tjenesteutøvelse
- b) kan beherske kartleggings-, vurderings-, dokumentasjons- og kommunikasjonsverktøy i sykepleieutøvelsen
- c) kan identifisere og vurdere risikofaktorer knyttet til individ, system og miljø, samt dokumentere og systematisk følge opp dette, deriblant iverksette relevante tiltak

§ 15 Faglig ledelse, kvalitet og pasientsikkerhet - Generell kompetanse

Kandidaten

- a) kan lede og prioritere oppgaver i sykepleietjenesten
- b) har innsikt i kvaliteten på sykepleie og de tjenestene brukerne mottar, og kan justere egen profesjonsutøvelse
- c) har innsikt i kvalitetsindikatorer og standard terminologi i dokumentasjon av sykepleie
- d) kan planlegge og gjennomføre målrettede tiltak for å redusere uønskede hendelser og variasjon i helsetjenesten
- e) kan planlegge og gjennomføre kvalitetsutviklingsarbeid i samarbeid med pasienter og pårørende, og kan tilpasse tjenestene i tråd med tilbakemeldinger
- f) kan planlegge og gjennomføre tiltak som sikrer trygg overføring av pasienter mellom ulike enheter og nivåer i helsetjenesten
- g) har innsikt i hvordan pasienters språklige og kulturelle bakgrunn utfordrer ivaretagelse av kvalitet og pasientsikkerhet, samt kunnskap om bruk av tolk

Kapittel 6 Læringsutbytte for kompetanseområdet tjenesteutvikling og innovasjon

§ 16 Tjenesteutvikling og innovasjon - Kunnskap

Kandidaten

- a) kjenner til verktøy og metoder for å drive innovasjonsprosesser, implementering og kontinuerlig forbedringsarbeid
- b) har kunnskap om metoder for brukermedvirkning på individ- og systemnivå

§ 17 Tjenesteutvikling og innovasjon - Ferdigheter

Kandidaten

- a) kan reflektere over eksisterende rutiner og metoder, og kan ta initiativ til dialog om implementering av ny kunnskap og nye arbeidsmetoder

§ 18 Tjenesteutvikling og innovasjon - Generell kompetanse

Kandidaten

- a) kjenner til kvalitetsutfordringer på system- og/eller oppgavenivå som krever innovasjon
- b) kan planlegge og gjennomføre tjenesteutvikling i samarbeid med pasienter og pårørende

Kapittel 7 Læringsutbytte for kompetanseområdet teknologi og digital kompetanse

§ 19 Teknologi og digital kompetanse - Kunnskap

Kandidaten

- a) har kunnskap om teknologi og digitale løsninger i helsetjenesten
- b) har kunnskap om informasjonssikkerhet i sykepleieutøvelsen

§ 20 Teknologi og digital kompetanse - Ferdigheter

Kandidaten

- a) kan reflektere og kritisk vurdere etiske og juridiske utfordringer ved bruk av teknologi og digitale løsninger
- b) kan anvende teknologi og digitale løsninger i den hensikt å understøtte pasienters og pårørendes ressurser, mestringsmuligheter og medvirkning

§ 21 Teknologi og digital kompetanse - Generell kompetanse

Kandidaten

- a) har innsikt i utvikling og bruk av teknologi og digitale løsninger på individ- og systemnivå
- b) har innsikt i teknologi og digitale løsningers påvirkning på tjenesteutøvelsen

Kapittel 8 Studiets oppbygging og praksisstudier

§ 22 Studiets oppbygging

Studiets oppbygging skal sikre sammenheng og progresjon, og sikre integrering mellom teori og praksis på en måte som understøtter læringsutbyttebeskrivelsene. Det skal legges til rette for studentmobilitet og gis mulighet for valgbar fordypning. Hvert studieår skal inneholde teoristudier og praksisstudier.

Utdanningen skal være organisert fra det grunnleggende til det mer kompliserte og sammensatte. Gjennomgående temaer skal være: etikk, pasientsikkerhet, kommunikasjon, samhandling og ledelse. Første studieår skal omfatte grunnleggende sykepleie, anatomi, fysiologi og biokjemi og ledelse av eget arbeid. Andre studieår skal omfatte sykepleie til mennesker med akutt, kronisk og kritisk sykdom. Tredje studieår skal omfatte komplekse og sammensatte pasienttilstander og sykdomsbilder, samt ledelse av tverrfaglige grupper og pasientens forløp i behandlingsskjeden.

§ 23 Praksisstudier

Praksisstudier utgjør en integrert del av studiet. Kvaliteten i praksisstudiene og hvordan de virker sammen med undervisningen ved utdanningsinstitusjonene er avgjørende for den samlede studiekvaliteten. Praksisstudiene skal utformes slik at de sikrer at læringsutbyttet oppnås. Det skal tilstrebkes kontinuitet i praksisoppfølgingen mellom utdanningsinstitusjon og praksistilbyder.

Utdanningsinstitusjonen skal inngå samarbeidsavtaler med praksistilbyderen jf forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger § 3 andre ledd. Utdanningsinstitusjonen skal påse at praksistilbyder er involvert i utformingen av samarbeidsavtalene.

Avtalene skal blant annet omhandle planlegging av praksisperioder, lærers veiledning og tilstedeværelse, skikkethetsvurdering og utarbeidelse av læringsutbyttebeskrivelser med tilpassede læringsaktiviteter for praksisperioden. Avtalen skal legge til rette for at veileder har kjennskap til utdanningen og lærer ved utdanningsinstitusjon har kjennskap til praksisstedet.

Utdanningsinstitusjonen skal tilby opplæring i veiledning og partene skal samarbeide om plan for gjennomføring av veiledningsopplæring.

For å sikre kvalitet og kontinuitet skal praksisstudiene ha minimum to perioder av minst syv ukers varighet, hvorav én periode skal være i kommunale helse- og omsorgstjenester og én periode i spesialisthelsetjenesten. De to periodene må inkludere døgnskuttinuerlig oppfølging av pasienter. Det bør legges til rette for at studenten får erfaring med både poliklinisk-, dag- og døgntbehandling i pasientens behandlingsskjede i spesialisthelsetjenesten.

Praksisstudiene skal omfatte følgende praksisarenaer:

- Generell medisin og medisinske spesialiteter
- Generell kirurgi og kirurgiske spesialiteter
- Psykisk helse og psykiatri
- Eldreomsorg og geriatri
- Svangerskaps- og barselomsorg
- Barnesykepleie og pediatrik sykepleie
- Hjemmesykepleie

Det kan også legges til rette for praksisstudier ved andre relevante praksisarenaer.

Kapittel 9 Ikrafttredelse og overgangsordninger

§ 24 Ikrafttredelse og overgangsordninger

Forskriften trer i kraft 1. juli 2019. Forskriften gjelder for studenter som tas opp fra og med opptak til studieåret 2020-2021.

Studenter som følger tidligere rammeplan, har rett til å avlegge eksamen etter denne inntil 31. desember 2023. Fra dette tidspunktet oppheves forskrift 25. januar 2008 nr. 128 til rammeplan for sykepleierutdanning.

Universiteter og høyskoler som tilbyr utdanningen, kan likevel tilby eksamen etter nevnte rammeplan inntil 31. desember 2025.